

<https://doi.org/10.18778/2300-1690.21.01>

Codziennosc zdrowotna podczas pandemii COVID-19. Perspektywa spoleczna

ALICJA ŁASKA-FORMEJSTER

UNIwersytet Łódzki

MALGORZATA SYNOWIEC-PIŁAT

UNIwersytet Medyczny we Wrocławiu

słowo wstępne

Pandemia COVID-19 zmieniła naszą codzienność, zmieniając także narrację, sposób mówienia o konwencjonalności zdrowotnej, a izolacja nią wywołana ujawniła szereg problemów społecznych, które wcześniej bądź analizowane były w węższym zakresie, bądź w innych kontekstach rzeczywistości społecznej. Przeżycia, doświadczenia związane z codziennością pandemiczną jeszcze mocniej zaświadczenia, że w obliczu kryzysów o globalnym zakresie zamazują się wszelkie granice, a kryzysu doświadcza – w dużym uproszczeniu – niemal każdy z nas – w niemalże identyczny sposób. I choć formy oraz działania instytucjonalne, nieinstytucjonalne, profilaktyczne i wdrażane interwencyjnie, w poszczególnych państwach różnią się w wielu wymiarach, problemy mają charakter uniwersalny, nieprzynależny do żadnego z nich.

Wartość zdrowia zawsze była jedną z cenniejszych, mającą autoteliczny charakter, jednak obecnie zdrowie zyskuje nowe, szersze ramy i w takim ujęciu odgrywa zasadnicze znaczenie na arenach międzynarodowych. To w kontekście globalnych wartości, poszanowania zdrowia i życia społeczeństw, przywódcy 24 krajów wezwali wszystkich do solidarnego działania na rzecz globalnego wyjścia z kryzysu pandemii. Jednak, jak można rozumieć ową

solidarność (czy jest nią jeszcze przymus działania) i czy tak rozumiana powinna obowiązywać wszystkie kraje?..., oraz jakiego znaczenia nabierają słowa: „Nikt nie jest bezpieczny, dopóki wszyscy nie będą bezpieczni” – zastanawia się, a rozważania opisuje w pierwszym artykule Christoph Rehmann-Sutter.

Choć pandemia nie zna granic, w kolejnym artykule poruszone zostały kwestie wartości narodowościowych. Ole Döering opisuje w nim wpływ polityki związanej z COVID-19 na demokratyczną tkankę niemieckiego społeczeństwa, skupiając się na sytuacji dzieci. Stosując metodologię etyki do analizy salutogenezy, opisuje sposób, w jaki polityka i motywy leżące u jej podstaw są zgodne z wdrażaniem właściwych działań z właściwych powodów. Z dyskusji zaś wynika, że kryzys ujawnia poważne i podstawowe wady w strukturze kultury demokratycznej, które mogłyby zostać uzdrowione przez działania mające na celu ożywienie ducha niemieckiej konstytucji.

Na inny, niezwykle ważny wymiar wartości dotyczących zdrowia wskazał Ben Gray, który odwołując się do powszechnego zjawiska wydawania osądów, wyroków zadaje zasadnicze pytania – w imię czyjej korzyści, w oparciu o jakie przesłanki i dane, dokonuje się osądów

oraz co implikuje, upowaznia do owych sadow? Czyje korzysci sa wzne – czy te jednostkowe, lokalne panstwowe czy tez miedzynarodowe? Dozwiadczenie kryzysu upowaznia Autora do wniosku, ze w przyszosci powinniemy wypracowac inne strategie wydawania wyrokow, osadow bez czesto nieuszwiadomionych uprzeden.

Spryzjac w tym procesie powinna promocja zdrowia, gdyz zdrowotne i spoleczne konsekwencje pandemii COVID-19 postawily nowe wyzwania nie tylko przed nia, ale takze przed socjologia zdrowia i medycyny, jako dyscyplina stanowiacza zaplecze teoretyczne i metodologiczne dla podejmowanych w jej ramach dzialan. Promocja zdrowia, ukierunkowana od drugiej polowy XX w. na przeciwdzialanie chorobom cywilizacyjnym jako najwiekszemu problemowi zdrowotnemu, ponownie musi sie zmierzyc, i to w globalnym wymiarze, z chorobami zakaznymi, z ktorymi wydawaloby sie poradzo sobie podczas tzw. „pierwszej rewolucji zdrowotnej”. Walka z pandemia, to takze zmagania z potegujacymi sie nierownosciami w zdrowiu w poszczegolnych panstwach i pomiedzy nimi, zarowno jesli chodzi o dostep do uslug swiadczonych przez instytucje medyczne, jak i mozliwosc prowadzenia zdrowego stylu zycia. Proby przedstawienia wyzwan, jakie stoją przed promocja zdrowia „w czasach zarazy” podjela sie Anna Dudkowska-Sadowska posilkujac sie w swych rozważaniach wynikami badan spolecznych nad codziennością, odnoszacych sie do tzw. pierwszej fali epidemii koronawirusa w Polsce.

Jak zauwazyli Autorzy kolejnego z artykulow – Agnieszka Pawlak, Pawel Przytęcki oraz Magdalena Wieczorkowska – nowej rzeczywistosci politycznej, gospodarczej i spolecznej, wykreowanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, dozwiadczaja wszystkie spolecznosci. W swych rozważaniach Autorzy skoncentrowali sie jednak na sytuacji zdrowotnej i spolecznej osob

powyzej 55 roku zycia, przedstawiajac wyniki badan wlasnych zrealizowanych w okresie drugiej fali pandemii. W artykule zwrócono, m.in. uwage na takie kwestie, jak silnie poczucie pogorszenia stanu zdrowia seniorow, wysoki poziom lęku przed zachorowaniem na koronawirusa, czy ograniczenie kontaktow z rodzina, będacych wznym dla seniorow zródlę wsparcia i zabezpieczenia spolecznego.

Na ograniczenie bądż zaniechanie zachowan prozdrowotnych w innej grupie – a mianowicie nauczycieli akademickich uwage zwróciły dwie Autorki: Natalia Głodz oraz Malgorzata H. Herudzińska. Analizujac wplyw pracy zdalnej na zdrowie nauczycieli akademickich, potwierdzily, ze nauczyciele podczas pandemii, odczuwaja pogorszenie kondycji fizycznej i psychicznej, za wprowadzony system ksztalcenia na odleglosc nie sprzyjaja podejmowaniu przez nich zachowan prozdrowotnych.

W przedostatnim z prezentowanych w tomie artykulow, Anna Przeliorz-Pyszczek zwróciła uwage na inny wymiar konsekwencji przedluzajacej sie pandemii, dotyczacy zmian zachowan zywniowych. Pozostawanie w domach wyzwolilo szereg dwubiegunowych zachowan od tych majacych niezwykle destrukcyjny wplyw na zdrowie jednostek, po te inicjujace zdrowe nawyki w zakresie aktywnosci fizycznej i zywniowej.

Jak juz wspomnielyśmy, konsekwencje pandemii COVID-19 przybieraja rózne oblicza spoleczne, gospodarcze czy polityczne. W konwencji politycznej wyborcy polskich ugrupowan w wiekszosci demonstruja krytyczne postawy, jedynie wyborcy Prawa i Sprawiedliwosci sa elektoratem, który pozytywnie ocenia sposoby radzenia sobie rzadu z pandemia koronawirusa. Rozważania dotyczace wyborcow PiS i próbe umiejscowienia ich w wybranych klasycznych modelach podzialow spoleczno-politycznych

zaprezentowal w ostatnim z serii artykulow, Marcin Kotras.

Pandemia COVID-19 to swoisty eksperyment spoleczny, który dziejac sie na naszych oczach i z naszym mimowolnym udzialem, wkracza we wszystkie sfery naszego zycia, dokonujac w nim znaczących zmian. Konsekwencje zdrowotne COVID-19, w postaci zatrwarzajacej i rosnacej liczby zachorowan i zgonow, wzmagaja jednoczesnie inne problemy zdrowotne populacji, z ktorymi spolecznosc nie radzily sobie przed pandemia, spóśród ktorých wymienic nalezy w pierwszej kolejnosci wzrost zachorowan i zgonow na choroby układu krązenia, choroby nowotworowe oraz zdecydowany wzrost zaburzen zdrowia psychicznego.

Rozprzestrzenianie sie COVID-19 implikuje rowniez szereg problemow o charakterze spolecznym. Niewatpliwie, proces zmagania sie ze skutkami choroby powinien byc rozpatrywany zarowno w perspektywie jednostkowej, jak i w skali mikro – i makrospolecznej oraz globalnej. Autorzy niniejszego tomu, który oddajemy w Panstwa rece, poddajac analizie róznorodnie i na pozor odlegle tematycznie zagadnienia, staraja sie odpowiedziec na kluczowe pytanie: Czego nauczyla nas codzienność zdrowotna podczas pandemii COVID-19? Ukazane refleksje teoretyczne oraz dyskusja nad wynikami badan pokazuja swoista mozaike problemow, przed ktorymi staje wspolczesny czlowiek, zmagajac sie z ciagle mutujacym wirusem i powodowanymi przez niego konsekwencjami nie tylko o charakterze biologicznym, ale takze psychologicznym i spolecznym.

Mozaike te niezwykle intuicyjnie poprawnie uzupełniają dwie fotogalerie, pierwsza autorstwa Marka Domańskiego, autorem drugiej jest Bartosz Fatek. Autorom wszystkich zdjec skladamy serdeczne podziekowania za wzraliwe uchwycenie codzienności kowidowej w obrazach. 📷